

**GENVS IRRITABILE
VATVM**

DVCTV

HORAT. L. II, Ep. II, 102.

CONTEMPLATVS

AD

**ORATIONEM BENEFICIO
R I C H T E R I A N O**

SACRAM

OBSEQUIOSE

INVITAT

M. IO. GOTTL. BIDERMANN. R.

FREIBERGAE,

Litteris SAM. FRIDR. BARTHELII.

GIV.

Quum nuper Bataui celeberrimi, PETRI BVRMANNI SECVNDI libellum virulentissimis conuiciis refertum a) perlustrasem, et breui post tempore in EDVARDI YOVNGII, Angli notissimi, obseruationes Poëticas b) inciderem, illa inprimis sententia perplacuit, qua hic auctor causas examinat, cur animi plurimorum poetarum tam facile ad iram et vindictae impetum exacuantur, vt ipse HORATIVVS non dubitet, *genus irritabile vatum censura notare?* c) Quia nimirum huius sortis homines non modo perspectum atque exploratum habent, se variarum rerum notitia multos alios anteire, sed etiam gratia atque existimatione quam plurimos superare, in vitium vanae ostentationis facile prolabantur, suoque ipsorum amore excaecati, omnis censurae impatientes enadunt, iis fere similes, quos VIRGILIVS describit; d)

*heu! quantum inter se bellum, si lumina vitae
attigerint, quantas acies stragesque ciebunt!
qui inuenes quantas ostentent, respice, vires!*

Itaque eadem fere est ratio apud ac poetarum. Vti enim illae, nisi irritentur, vitales omnino sunt atque innoxiae; sin ad iram prouocentur, aculeis eos petunt, à quibus laeduntur; ita hi in utramque partem multum valent, siue commendent, siue inuehantur. Qua mente PLATO omnibus, qui honestati seruiunt, suavior est atque auctor, ut à poetarum iracundia sibi caueant; e) *ἐὰν σωφρονῆς, εὐλαβῆς ἔης, μηδεποτε ἀπερχομένης ἀνδρῶν ποιητικῆς μηδενι. Οἱ γὰρ ποιῆται μέγιστον δυνάμει, τὰς ἀνθρώπους ἢ ἐνδοξαύτας, ἢ κατηγορεύτας, h. e. si sapias, circumspicere agas, ut ne ullum poetam irrites: hi enim multum valent in utramque partem, tam laudando, quam vituperando.* Quae verba poeta Latinus his numeris complectitur:

*Si sapias, atque homines inter vis nomen habere,
Fac, de te possit nemo poeta queri.*

*Namque solent famae multum prodesse poetae,
Sive mala accusent, seu bona facta probent.*

Et hoc animo Philippus, rex Macedoniae, filio suo Alexandro hoc consilium suppeditasse narratur, ne poetas offenderet, quia huius generis homines, quod volunt, libere dicant, auctoritate multum possint, et famae nostrae irritati maculam facile inurant. Nam quo feliciori ingenio poeta excellit, eo magnificentius plerumque de se suisque virtutibus sentit, coque altiori supercilio alios contemnit, dignus, qui hoc sale Gallico perfricetur; f)

depuisque

a) Anti-Klozius, Amstelod. 1762.

b) quae germanicum in sermonem conuerſae leguntur in der Sammlung vermischter Schriften zur Befoerderung der schoenen Wissenschaft. (Berol. 1759.) Vol. II. p. 206. fgg.

c) L. H. Ep. II. 102.

d) Aen VI 829.

e) in Minoc. Opp. T. II. p. 320. ed. Par. Serr.

f) *Moliere* dans le *Misanthrope*, conf. *Querelles litteraires*, Par. 1762.

depuis que dans la tête il s' a mis, d' être habile,
rien ne touche son goût, tant il est difficile;
il veut voir des défauts à tout ce, qu'on écrit,
il pense, que louer n' est pas d' un bel esprit:
que c' est, être scavant, que trouver à redire,
qu' il n' appartient qu' aux fots, d' admirer et de rire,
et qu' en n' approuvant rien des ouvrages du tems,
il se met au dessus de tous les autres gens,
et les deux bras croisés du haut de son esprit
il regarde en pitié tout ce, que chacun dit.

Alio loco idem censor Gallicus g) huius conditionis atque indolis homines re-
praesentat, his verborum phaleris sese ostentantes:

nous serons par nos loix les juges des ouvrages,
par nos loix Prose et Vers, tout nous sera soumis:
nul n' aura de l' esprit hors nous et nos amis:
nous chercherons par tout à trouver à redire,
et ne verrons que nous, qui sçache bien écrire.

Sed, quid opus est testimoniis peregrinis, quum domestica non desint? Ita scilicet HORATIVS canit: h)

*vesanum tetigisse timent fugiuntque pœtam,
qui sapiunt.*

ita OVIDIVS monet: i) — — — ne tange pœtas!

Ex recentioribus autem MART. OPITIVS k) suo et reliquorum pœta-
rum nomine hoc super argumento ita sentit:

*Si non silebit iste livor impius,
vatisque famam laedet et morum decus,
impune non laceffet: est nobis stili
mucro tremendi, quem lacertosa manu
cohortis intentabimus collo sacrae.*

Quam in sententiam MART. NESSELIUS canit: l)

*irritat vates acuitque iniuria, et aegre,
cui semel arrepta est penna, pœta tacet.*

NEVMARCKIVS autem versum Latinum: qui sapit, hostilem vitabit habere
pœtam; in hos rhythmos vernaculi sermonis conuertit: m)

Welcher

g) dans les femmes scavantes.
k) Sylvar. L. III. p. 55.
Luftwald P. III. p. 22.

h) Art. poet. 455.

l) Sylvar. L. II. p. 205. 316.

i) Remed. amor. 757.

m) Poetische

*Welcher klug ist, machet sich keinen Dichter leicht zum Feinde,
sondern haelt denselbigen, so viel moeglich ist, zum Freunde.
Denn, thust du ihm was zu Liebe, wohl! er hebt dich Himmel an:
und er stößt dich bis zur Höllen, wenn du ihm ein Leid gethan,*

Haec testimonia *genus irritabile uatum* aperte produnt, et eo quidem maiorem vim probandi habent, quod ab ipsis pœtæis proficiscuntur. Nunc vero etiam exemplis idoneis idem testatum faciemus.

Agmen ducant HOMERVS atque HESIODVS, pœtæa non tantum antiquissimi, sed etiam celeberrimi, quod neque ante illos erant, quos sequerentur, neque post eos reperti sunt, qui imitando illos exaequant: quos autem iam dudum SEXTVS EMPIRICVS eo nomine notauit, n) quod a contumeliis et conuiciis adeo sibi temperare non potuerint, ut linguam et calumniam in ipsos deos stringere non dubitarent,

*παντα θεοις ἀνεθηκεν Ὀμηρος ὁ Ἡσίοδος τε,
ὅσα παρ' ἀνθρώποιτιν ὄνειδα καὶ ψογος ἐστὶ,
κλεπτεν, μοιχευεν, καὶ ἀλλήλοις ἀπατευεν,* h. c.

Hesiodus diis omnia imputarunt, quæ apud homines probro sunt ac ignominia, veluti furari, adulterari et mutuo fallere. Qua de causa iidem poenas apud inferos grauissimas luere perhibentur, siquidem Pythagoras ad inferos descendens vidit Hesiodi animam æreis vinculis ad columnam religatam et perpetuo stridentem, Homeri autem ex arbore suspensam, multisque serpentibus circumseptam, o) His iungi meretur veteris comoediæ princeps, ARISTOPHANES, pœta vero ad conuiciandum expeditissimus, qui scena abutebatur ad virum amarulentissimum grauissimos in viros effundendum. Namque in ea fabula, quæ *Pacis* nomine inscribitur, omnes omnino Lacedaemonios multo saepe perfricat, in *Acharnensibus* Periclem vehementissime fugillat, in *Equitibus* Cleonem, maximis opibusque valentem, pessime traducit, inprimis autem in *Nubibus* Socratem acerbissimis scomatibus laceffit, quod nuper PLVTARCHVS noster indicabat, illi exprobrans *ὅτι παντοῖως πᾶσαν ὕβριν αὐτὸς κατεσκευάσεν, quod omnem omnino contumeliam in eum sparserit* p) Neque minus classi pœtæarum irritabilium EVRIPIDES est accensendus, tragicorum quidem facile princeps, sed moribus adeo difficilis, et ab omni humanitate alienus, ut cognomine *μισογενεως* notaretur. Qui quum ab Archelai regis coena domum repetere vellet, vitam misere amittebat, à canibus discerptus, quos procul dubio aduersarii antea ab eo exagitati incitauerant; q) id quod OVIDIVS suo testimonio confirmat, Ibidi imprecans,

ut

n) ady. Mathem. L. VIII. p. 341.

o) Diog. Laert. vit. Philof. L. VIII. 21.

p) de Educ. puer. Cap. XIV. conf. Aelian. Var. Hist. L. II. c. 13.

q) Gellii

Noct. Att. L. XV. c. 20.

*ut cohurnatum vatem tutela dianae,
dilatet vigiliam te quoque turba canum r)*

Quantum nomen Euripides inter tragicos, tantum inter poëtas Idyllicos sibi THEOCRITVS comparavit. Hanc autem famam linguae petulantia non parum maculavit. Nunc enim Alexandro M. sumtuosum luxum exprobrabat. Nunc Antigonum acerbissimis dictis petebat. Nam quum hic Eutropionem coquum ad Theocritum mitteret, ut ad rationem sui muneris reddendam se pararet, hic non minus imprudenter quam impudenter regerebat: facile intelligo, quod crudum me Cyclopi tradere velis: quo nomine utrumque, et regem et Eutropionem petebat, illum, quod coeles, hunc, quod coquus esset. s) Idem vero etiam in Hieronis filium graviter innectus, quum vinculis constrictus Interrogaretur: num in posterum à maledictis desistere vellet? eo vehementius ipsum regum maledictis incessebat. Quare rex indignatus eum capi iubebat, quem alii laqueo interfectum, alii capite priuatum narrant. Illud OVIDIVS adfirmat, idem fatum aduersario suo ominans: t)

*ut Syracusio praestripta fauce poëtae,
sic animae laqueo sit via clausa tuae.*

hoc autem PLVTARCHVS memoriae prodidit, quum irae et linguae continentiam commendat, et Theocritum in exemplum adducit, qui αὐτοσομίας καὶ μακίας, loquacitatis atque insaniae promeritam poenam luebat, et quem rex περιφασ. ἀνελε, misso carnifice occidi iubebat. u) Porro huc referri debet ARCHILOCHVS, carminis Iambici inuentor celebratissimus, sed PINDARO teste, w) ψογρός, καὶ βαρυλόγος ἐχθρὸς πικρομέγας, maledicus, et vehementissimis odiis pinguefactus. Cuius odium inprimis expertus est Lycambes, qui quum filiam suam Neobulen huic poëtae despondisset, eam vero postea, pacti poenitens, alteri collocaret, ab Archilochi irritato verbis virulentis et felle iunctis adeo pungebatur, ut laqueo mortem sibi conscisceret. Vnde HORATIVS: x)

*Archilochus isto fœuit iratus metro
contra Lycambem et filias,*

qui alio etiam loco eum his verbis depingit: y)
*qui fœcerum quaerit, quem verbis oblinat atris,
et sponsae laqueum famoso carmine nectat.*

Et hanc ob causam Lacedaemonii primo Archilochi carmina, deinde ipsum poëtam urbe sua expellebant. z) Ad quod fatum OVIDIVS digitum intendit, ibi his maledictis prosequens: a)

ut

r) in Ibin. 497.

w) Pyth. Od. 2.

in Poëterat. L. VIII. c. 2.

s) Plutarch. l. c.

x) Epod. VI.

t) in Ibin. 545.

y) L. I. Ep. 19.

a) in Ibin. 524.

u) l. c.

z) Io. Sarisber.

*ut repertori nocuit pugnacis Iambi,
sic fit in exitium lingua proterua tuum.*

Quo nomine Archilochus meruit, ut ipse Cerberus manes istius exhorrescere crederetur, quod inscriptio sepulchralis testatur: b)

Κεγβερε, δεσμαλεος ὕλακην νεκυσσιν ἑαλλων
ἠδὴ Φρικαλεον δειδιτι κη συ νεκυν.

Ἀρχιλοχος τεθνεκε, φυλατσει θυμον ἰαμβων
δρυμων, πιπροχολε τιτρομενος φοματος.

h, e. Cerbere, qui borrendis latratibus manes turbas, nunc metue formidolosam umbram. Namque Archilochus occubuit, qui acrem excandescentiam iamborum ex ore amarulento effundit. Sequatur ALCAEVUS, pöeta lyricus, qui tanto in pretio habebatur, ut a ciuibus suis plectro aureo donaretur, qui vero etiam versibus mordacissimis viros grauissimos, et inprimis magistratum gerentes, adeo insectabatur, ut carmina illius *στασιολογία*, h. e. *seditiosa* audirent, quae HORATIVS *camenas minaces*, c) OVIDIVS autem *hyram seueram* adpellat. d) Et huius quidem aculeos nemo grauius Pittaco sensit. Quum enim Alcaeus in bello aduersus Athenienses exercitui Mitylensaeorum praefuisset, re autem male gesta, imperium Pittaco demandaretur, ille non solum hunc acerbissimis conuiciis profcindebat, e) sed etiam carminibus maledicentissimis animos ciuium suorum concitabat. f) Tandem autem Alcaeus vel turpi fuga ipse excessit, quod HORATIO videtur, g) vel in fugam fuit coniectus, quod HERODOTVS suspicatur. h) OVIDIVS vero illi exprobrat fidem, qua sese Pittaco obstrinxerat, friuole violatam, canens: i)

*ut hyrae vates fertur periisse seuerae,
caussa fit exitii dextera laesa tua.*

Neque SOTADES hoc numero est eximendus, natione Cretensis, pöeta tam felicis ingenii, quam virulentae linguae, quippe qui conuiciis adeo mancipatus erat, ut neque regibus suae aetatis, Lysimacho et Ptolemaeo Philadelpho parceret. Nam quum hic, rex Aegypti, suam ipsius sororem, Arsinoën, exemplum Iouis sequutus, uxorem peteret, Sotades hunc incestum tam vehementer perstringebat, ut capitis poenam sibi contraheret. k) Inprimis vero HIPPONAX numerum poëtarum irritabilium auget, qui eo versuum iambicorum genere inclaruit, quod *Scazon* vel *Choliambicum* audit, quoniam hoc ad conuicia adcommodatissimum sibi videbatur, de quo DEMETRIVS ita sentit: l) *λοιδορησαι βελομενος τας ἐχθρας, ἐθραυσε το μετροι, κη ἐποιησε χαλον ἀντι εὐθεος, τετετι, δεινοτητι προπον κη λοιδορια. Το γαρ ἐρρυθμον κη εὐνηκον ἐγκωμιοις*

b) Epigr. Graec. L. III.
Laert. L. I. Sect. 81.

h) in Terpsichor. p. 205.
puer. C. XIV. §. 26.

c) L. IV. Od. 9.

f) Max. Tyr. Diff. XXI.

i) in Ibin. 526.

l) de Elocut. §. 325.

d) l. c. 526.

e) Diog.

g) L. II. Od. 13.

k) Plutarch. de Educ.

μῖσος ὧν πρῆποι μαλλον ἢ ψοφοῖς, h. e. *Quum Hipponax vellet conuiciari, metro vim intulit, et pro recto claudum fecit, vehementiae scilicet et contumeliae conueniens. Metrum enim regulare et pulcre sonans magis conuenit laudibus quam conuiciis.*

Ex numero autem pœtarum Latinorum, qui ad genus irritabile vatum pertinent, spatio exclusi, iam non nisi duo in medium proferamus, HORATIVM atque OVIDIVM, Et ne quidem iniuriam iis facere videamur, ut adpareat, quam procliues fuerint ad indignationem, utrumque teslem propria in caussa audiamus. Ita vero HORATIVS: m)

*ne quisquam noceat cupido mihi pacis! at ille,
qui me commorit, (melius, non tangere, clamo!)
flebit, et insignis tota contabitur urbe*

Et quis quaeso, hoc in dubium vocare aufit, qui illius vel Satyras vel librum Epodon legit? in quibus Archilochi animum, spiritum et numeros felicissime expressit. Speciminis loco minae esse possunt, quibus Cassium Seuerum persequitur: n)

*caue, caue! namque in malos asperrimus
parata tollo cornua,
qualis Lycambae spretus infido gener
aut acer hostis Bupalò.*

Bupalus enim arte sculptoria adeo excellebat, ut in omnium admiratione esset. Et quia illa aetate Hipponax versibus aculeatis obuium quemque petebat, quum vultus foeditate valde esset deformis, Bupalus imaginem istius accurate efformatum spectantium oculis exponebat publice irridendam. Quo facto Hipponax tantum indignationis animo concipiebat, ut carmine dentato Bupalum peteret. Quo facto hic, pudore et dolore excarnificatus, laqueo guttur frangebatur, dignus, cuius cippo haec verba inscriberentur: o)

*ὦ ξενε, Φευγε τον χαλαζην ταφον,
τον φριττον Ἰππωνακτος, στε χ' ἂ τεφερε
ιαμβιαζες Βεπαλλεον εις συγος, h. e. o hospes! fuge Hipponactis
sepulcrum horrendum, et verborum grandine refertum, cuius etiam civis iambo
in odium Bupalì torquet. Eundem Horatii animum PERSIVS notat, canens: p)
Omne vaser vitium ridenti Flaccus amico
tangit.*

Gallus

m) L. II. Sat. I. 116. (1)
p) Sat. I. 116.

n) Epod. VI.

o) Epigr. Graec. L. III.

Gallus vero BOILAVIVS, qui Horatium haud inuita Minerua sequitur, ita de eo sentit: q)

*Horace à cette aigreur mêla son enuouement:
on ne fut plus ni fat ni sot impunement.*

OVIDIO autem inter pœtas irritabiles locum merito assignari, locupletissimus testis illud est carmen, quo Ibis perfequitur. Quamuis enim nesciamus, quem his verbis perierit, hoc tamen in propatulo est, pœtam in eo omnes diras atque imprecationes coacernasse. Et quidem nomen huius pœnatis Naso mutuatus videtur a Graeco pœta Callimacho, qui itidem carmine contumelioso, quod Ibis inscribitur, in pœtam suae aetatis, Apollonium Rhodium, vehementissime est inuectus. Habuit igitur QVINTILIANVS, quod hanc de Ouidio sententiam ferret: *ingenio suo indulgere, quam illud temperare matuit: r)* cum qua ROSSAEI censura fere conspirat, qui illum depingit *trop indulgent au feu de son genie. s)*

Quum itaque ex iam dictis adpareat, quas vel maculas pœtae, indignatione ex studio vituperandi abrepti, famae suae adperserint, vel quae pericula et damna ex scriptis contumeliosis retulerint, sedulo monendi sunt iuuenes, ne hoc aestu se corrumpi patiantur. Experientia enim testatum facit, eos, qui calamum in alios stringunt, sibi ipsis plurimum nocere, tantum abest, ut aliis placeant, ut potius in odium publicum incurrant. Id quod opportune dictum sibi putauit iuuenis erecti quidem, sed moderati ingenii,

AVG. SIGISM. NAECKE,
Freiberg.

qui litteris humanitatis adhuc diligenter innutritus ita se gessit, ut GRAVISSIMI DOMINI INSPECTORES liberali illo stipendio RICHTERIANO, quod *Viatici* nomine schola discedentibus confertur, eum dignum censuerint. Cuius beneficii memoriam ut pie renouet, et animum gratum publice profiteatur, oratione Latina *de studio atque arte placendi* exponat. Abeuntem autem et suo et commilitonum nomine Collegae nostri meritiissimi filius,

Car. Christianus Lutherus,
Freib.

prosequetur, carmine Theotisco *imaginem diligentis discipuli* complexus.

A vobis igitur, PATRONI, FAVTORES, atque AMICI, etiam atque etiam petimus, ut et praesentia et audientia et suffragio Vestro hoc institutum ornare, iuare et comprobare velitis. Quia mente Vestrum accessum cras, hora ante meridiem nona audita, obsequiose expectamus. Freiberg.

d. Febr. A. R. G. MDCCLXIII.

q) *Oeuv. de Mfr. Boileau. T. II. p. 34.*

s) *Oeuv. de Mfr. Rousseau. T. I. p. 246.*

r) *Institut. Orat. L. X. c. I.*

Yb 627

22

ULB Halle
001 508 164

3

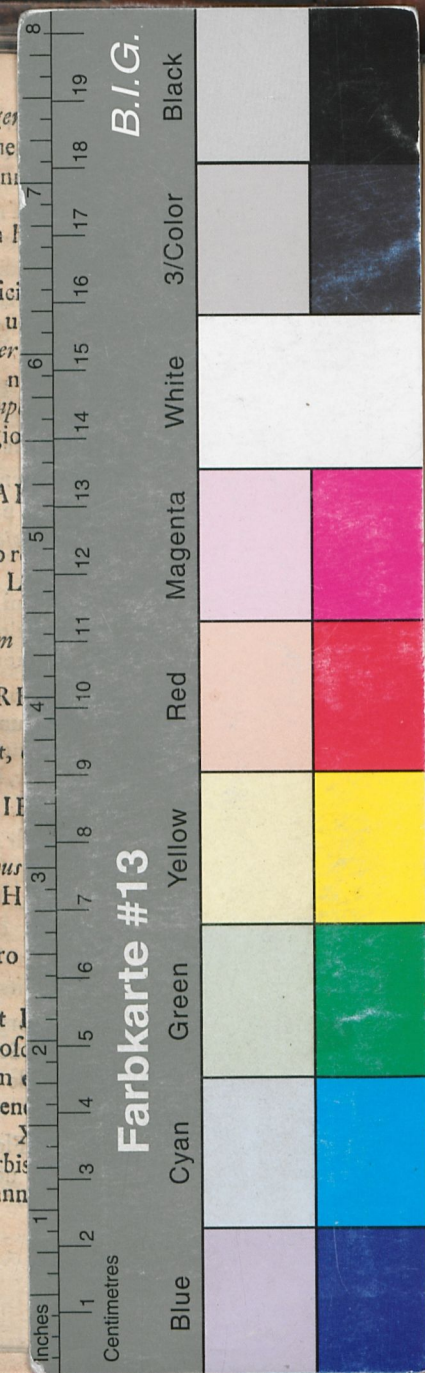
(811148)

TA-204

VD 18

B.I.G.

Farbkarte #13

Black

3/Color

White

Magenta

Red

Yellow

Green

Cyan

Blue

GENVS IRRITABILE

VATVM

DVCTV

HORAT. L. II, Ep. II, 102.

CONTEMPLATVS

AD

ORATIONEM BENEFICIO

RICHTERIANO

SACRAM

OBSEQUIOSE

INVITAT

M. IO. GOTTL. BIDERMANN. R.

FREIBERGAE,

Litteris SAM. FRIDR. BARTHELII.

CIV.